జ్ఞాపకం

సరిగ్గా ఒక పుష్కరం క్రితం జరిగిన సంఘటన. నా సాహిత్య జీవితంలో అనేక సందర్భాల్లో ఇష్టంగానో, అయిష్టంగానో ఆటోగ్రాఫ్‌లు ఇచ్చినప్పటికీ రాజమండ్రిలో ఎదురైన ఈ సన్నివేశాన్ని జీవితంలో నేను మరిచిపోలేను.

1984 జనవరిలో నేను 'సాహితీవేదిక' ఆహ్వానంపై రాజమండ్రి వెళ్లాను. స్థానిక దినపత్రిక 'సమాచార్' సంపాదకులు శ్రీ ఆంజనేయలుగారింట్లో విడిది. ఆయన కుమారులు, ఇంటిల్లిపాదీ ఎంతో అభిమానంతో ఆతిథ్యం ఇచ్చారు. ఆ ఇంటి డాబా మీంచి కనిపించే గోదావరి నది ప్రశాంతత, దానిపై రైలు వంతెన ఒక అపురూప దృశ్యం.సాహితీవేదికపై ఆ ఉదయం నా ప్రసంగం దాదాపు

ఆటోగ్రాఫ్ విలువెంత ?

గంటన్నర సాగింది. మార్క్సిస్టు సౌందర్య శాస్త్ర దృష్టితో మాట్లాడాను. తెలుగులో సద్విమర్శ లోపించిందని, ఆబ్జెక్టివ్ విమర్శ లేదని అన్నాను. అలాగే, విప్లవ సాహిత్యంలో వచ్చిన పరిణామాలను విశ్లేషించి నగ్సల్బరీ, శ్రీకాకుళ రైతాంగ పోరాటాల ప్రభావం గురించి వివరించాను. ఈ దేశంలో చిత్తశుద్ధి వున్న రచయిత ఎవరైనా మౌలికంగా రావలసిన రాజకీయ,సామాజిక విప్లవం గురించి నిస్సంకోచంగా తన వంతు బాధ్యతను రచనాపరంగా నిర్వహించవలసిందేనని వాదించాను.

ఆ సాహిత్య సమావేశం గౌతమి గ్రంథాలయం పక్కనేవున్న ఒక దేవాలయంలో జరిగింది. ప్రముఖ విమర్శకులు ఆర్.ఎస్.సుదర్శనం తదితరులు అనేకులు వచ్చారు. నా ఉపన్యాసం ముగించగానే తీవ్రమైన సాహిత్య చర్చ మొదలైంది. సుదర్శనంగారు నాతో విభేదిస్తూ తమ అభిప్రాయాలు చెప్పారు. నేను నా వాదనను సమర్థించుకుంటూ చాలా సహనంగా సమాధానాలు ఇచ్చాను.

ఆ చిన్న సభలో ఒక వృద్ధుడు ఈ చర్చను వింటున్నాడు. నా ఉపన్యాసమంతా విన్నట్టున్నాడు. ఆ సాహిత్యసభ ముగింపులో ఆయన నా దగ్గరికి వచ్చి ఒక తెల్ల కాగితాన్ని ముందుపెట్టి " మీ ఆటోగ్రాఫ్ ఇవ్వండి" అని అడిగాడు.

నేను ఎగాదిగా ఆ ముసలాయన వైపు చూశాను. మామూలుగా ఒక తెల్ల లుంగీలో అలసిన శరీరంతో చేతిలో ఒక పుస్తకాల సంచితో! నేను అన్నాను-" మీరు పెద్దవారు. నా ఆటోగ్రాఫ్ విలువెంత!? మీకేమి ప్రయోజనం నా సంతకం వల్ల?!"

ఆ వృద్ధుడు వెంటనే-"నన్ను 'శాస్త్రి' అంటారు. నేతాజీ సుభాష్ చంద్రబోస్‌తో పనిచేశాను. బొంబాయిలో జరిగిన రాయల్ ఇండియన్ నేవీ తిరుగుబాటులో పాల్గొన్నాను.బ్రిటిష్ సైనికుల తుపాకి గుళ్లకు దగ్గరగా వెళ్లిన వాణ్ణి! మేము ఏ దేశంకోసం పోరాడామో అది ఈ దేశమేనని బాధపడుతుంటాను. మీరు మీ ప్రసంగంలో చెప్పినవి నిజాలు! నాకు బాగా నచ్చాయి. అందుకే ఆ గుర్తుకోసం మీ ఆటోగ్రాఫ్ కావాలి!"

నేను ఆ స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు ఇచ్చిన తెల్లకాగితంపై సంతకం పెడుతూ-"మీలాంటి త్యాగధనులకు నా ఆటోగ్రాఫ్ ఇచ్చి మీ గౌరవాన్ని పొందుతున్నాను. మీరు చేసిన త్యాగాలముందు మా అక్షరాల విలువెంత ?!" అని ఆయనకు జేజేలు పలికాను.

-నిఖిలేశ్వర్

వెతుకులాట

'ఈ పోరగాడు గా పేపర్ల లేడు గదా సార్' చదువుతున్న పేపర్ మీదకు వచ్చిందో చెయ్యి. చేతిలో ఎవరో యువకుని ఫోటో. ఫోటోని ఒకసారి చూసి ఆ చెయ్యి తాలూకు మనిషివైపు చూశాను. ఆమెకు నలభై ఐదేళ్లు వుండొచ్చు. బొరియల్లోంచి తొంగిచూసే చుంచుల్లా కదలాడే ఆమె కళ్లల్లో ఏదో వెదుకులాట....

'నీకు ధమాకుందా'నే'. గా సార్ ఎవలనుకున్నావ్' బండిమీద టీ అమ్ముతున్న రాములు అందుకున్నాడు.రాములు వైపు, ఆమెవైపు మార్చిమార్చి చూశాను.'జరంత గా పేపరిస్తారా సార్' అన్నాడు .పేపర్ ఇచ్చాను. రాములుకూడా ఏదో వెదుకుతున్నాడు.

'గీ పొద్దుకు నాల్గుదినాలైందీ బిడ్డా' అప్పుడే అన్నం గిట్ల తిని పండిండు. అంగీమీదనే వున్నడు, గట్లనే గల్లా పట్కె గుంజకపోయింద్రు' కన్నీళ్లు పెట్టుకుంటూ ఎవర్తోనో చెప్తున్నది ఆమె.

'ఏమంటున్నడు పేపర్ల ఫోటో గిట్ల లేదంట్నా' ఎవరో నడివయసాయన ఆమెను పలకరించాడు. 'గట్లయితే సలాకల్ల బెట్టుండొచ్చు ఆడ చూసినావ' ఆయనే మళ్లీ అన్నాడు.

'నాతాన తిర్గనీకి యాడైతది. ఇంట్ల ఆని పెండ్లాం పొయ్యేపానం, అచ్చేపానం అన్నట్లుందీ ఈ నాల్గు దినాల సందీ ఆని అజా ఎరకైతలేదు. ఏ గంగలో కల్సిండో నాకైతే తెల్వడంటాడు గా ఎస్సయి సారు' ఆమె చెప్పుకుని పోతుంది. అప్పటికే అక్కడ ఒక పదిహేనుమంది వరకు జమైయ్యారు.

'ముగ్గుర్ని సంపిద్రుగానీ, నీ బిడ్డలేడు' రాములు అన్నాడు.

'గీడున్నాడేమో చూడు' అన్నాడు ఇందాకా ఆమెతో మాట్లాడినాయన.జేబులోంచి ఒక ఫోటో రాములుకు అందిస్తూ, ' వీనికి దాడున్నది ఆముగ్గుర్లో లేడు.'

'గిజ్జూడు' మరొకామె నగిలిపోయిన ఒక ఫోటో రాములుకు ఇచ్చింది. రాములు ఫోటోను పరీక్షగాచూసి మళ్లా పేపర్లోకి చూశాడు. ఫోటోను పేపర్‌ను మార్చిమార్చి చూశాడు. నన్ను పక్కకు నెట్టి ఆమెకూడా పేపర్లోకి చూసింది.మనిషి నిలువెల్లా వణుకుతున్నది. 'కాదులే' అన్నాడు గునుస్తున్నట్లు. ఆమె క్షణకాలం కళ్లు మూసుకుని మెడలో మాంగల్యాన్ని కళ్లకు అద్దుకున్నది. జనమంతా రాముల్ని చుట్టూమూగారు. తలపాగాల్లో దాచుకున్న ఫోటోలను, జాకిట్లో దాచిపెట్టుకున్న ఫోటోలను ఇస్తున్నారు. రాములు ఒక్కో ఫోటోను పేపర్‌మీద పెట్టి కళ్లు బూతద్దంలా చేసుకుని వెతుకుతున్నాడు. ఎవరో ఏడుస్తున్నారు. చాలా మంది గొనుగుతున్నారు. ఒకరిద్దరు పెద్దగానూ తిడుతున్నారు. అంతా లాటరీ టిక్కెట్ల నెంబర్లను వెతుక్కుంటున్నట్లు ఫోటోలతో తమ రక్తసంబంధాలను పేపర్లో వెతుక్కుం[illegible] న్నారు.

'వానింట్ల [illegible]నిగెల్ల.వాన్నెత్తికెల్లి బొందలపెట్ట.గిట్ల దినాం ఏడిపిచ్చుడుకంటే ...' ఆ తర్వాత ఆమె మాట్లాడలేక నోట్లో పైట కొంగు కుక్కుకుని కుప్పలా కూలిపోయింది.ఎవరో చిన్న పిల్ల ఆమెను పక్కకు తీసుకువెళ్లింది ఓదార్చుకుంటూ. ఆ పదేళ్ల పాప కన్నుల్లోకూడా నీళ్లు ఊరుతున్నాయి.

'ఆళ్లొస్తుద్రు' ఎవరిదో మగ గొంతు.

గద్దను చూసిన కోడిపిల్లల్లాగా అందరు తలోవైపు వెళ్లి జనాల్లో కలిసి పోయారు. రోడ్డుమీద కొండచిలువ వంటి నడకతో నాలుగు బి.ఎస్.ఎఫ్.వ్యాన్లు. వాటినిండా రాత్రంతా జింకల్ని వేటాడివస్తున్న సి[illegible]ల్లాగా జవానులు. మొన్న సాయంత్రం ఇదే టీ బ[illegible] దగ్గర నించోని అడివివైపు వెళుతుండగా చూ[illegible] వీరిని. జవాన్లతోపాటు మరో ముగ్గురు సాదా దు[illegible]లోల్ని.... ఈ ముగ్గురు ఫోటోలు పట్టుకుని ఎవరో వెదికే వుంటారు. ఈ అడవిపల్లెలో ఏమూలో గొంతు తెగిన ఏడుపులు అగరొత్తి పొగలా పాయలై, ఏరులై ఎక్కడొక్కడో కలసిపోయి వుంటాయి.

ఎవరెవరు తమ పేగు బంధాలను ఎక్కడెక్కడో వెతుక్కుంటూనే వుంటారు.వ్యాన్లు సాయంకాలాలు అడవుల్లోకి వెళ్లి ఉదయాన్నే తిరిగొస్తుంటాయి. జాడ తెలియక ఏడిశే వాళ్లంతా పొద్దున్నే లెక్కలు చూసుకుంటారు. తేడా వస్తే కూలిపోతారు,కుమిలిపోతారు. ఇక్కడ ప్రపంచమంతా కళ్లకు గంతలు కట్టుకుని తిరుగుతుంది. ఎవరెవరో తప్పిపోతుంటారు, ఎవరెవరికో దొరుకుతుంటారు. ఎవరెవరో ఓదార్చుతుంటారు, ఇదంతా ఒక వెతుకులాట!

- ప్రీతమ్